

כשאדם עובר יסורים ומקבלם באהבה, נשמתו מתחיל להאיר, ומגיע לדרגות גבוהות שאין לתאר!!!

« מדוע הביאו 'שמן זית' במקום זיתים בעצמם?? »

כתוב בפרשה וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ (שמות כז, כ). והקשה החתם סופר, למה צוה ה' שיביאו בני ישראל למשה שמן זית, לכאורה היה לו לצוותם שיביאו הזיתים, וחכמי הלב הם יעשו מהם שמן, וכמו שהביאו שאר דברים ומהם עשו מה שהיו צריכים להמשכן, כגון שהביאו זהב לעשות בו כלים, ותכלת לארוג בו בגדי כהונה, וסממנים לעשות בו צבע.

והנה אמרו רז"ל הק' (במדרש רבה פרשה לו), בזה"ל: "וְאַתָּה תְּצַוֶּה, הה"ד זַיִת רַעֲנָן יְפֵה פְרִי תֹאֵר קָרָא ה' שֶׁמֶךָ (ירמיהו יא, טז), וכי לא נקראו ישראל אלא כזית הזה בלבד, והלא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל, בגפן ותאנה שנאמר גִּפְן מִמְצֵרִים תְּסִיעַ (תהלים פ, ט) תאנה שנאמר כְּבֹכְרָה בְתֹאנָה בְרֵאשִׁיתָהּ (הושע ט, י), כתמר שנא' זאת קומתך דְמָתָה לְתֹמֵר (שיר השירים ז, ח), כארז שנא' כָּאֲרֹז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה (תהלים צב, ג), כאגוז שנאמר אֵל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי (שיר השירים ו, יא). וקראו בכל מיני שלחים, שנאמר שְׁלַחֲךָ פְרָדִס רְמוֹנִים (שיר השירים ד, ג), ובא ירמיה לומר זַיִת רַעֲנָן יְפֵה פְרִי תֹאֵר".

"אלא מה הזית הזה עד שהוא באילנו מגררין אותו ואח"כ מורידין אותו מן הזית ונחבט, ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במטחן ואח"כ טוחנין אותו ואח"כ מקיפין אותו בחבלים ומביאין אבנים ואח"כ נותנין את שומנו, כך ישראל, באין עובדי כוכבים וחובטין אותם ממקום למקום וחובשים אותן וכופתין אותם בקולרין ומקיפין אותן טרטיטין ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם, מנין שנא' וַיִּאָּנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות ב, כג). וכן בצר לך וּמִצְאוּךָ וגו' כי אֵל רְחוּם ה' אֱלֹקֶיךָ (דברים ד, ל-לא). הוי זַיִת רַעֲנָן יְפֵה פְרִי תֹאֵר", עכ"ל המדרש.

השפתי צדיק עומד על דברי המדרש ושואל, שלכאורה מה תמה המדרש זכי רק לזית נמשלו ישראל, אה"נ דכמו שנמשלו לשאר אילנות הטובים כן נמשלו לזית, וכי כתוב במדרש שכלל ישראל נמשלו רק לזית.

ומבאר בזה"ל: "אמנם תמיהתו, למה כשנמשלו בכל אילנות טובות לא נאמר 'פה פרי תואר' וכאן נאמר שבח זה. על זה תירץ, מפני שהשבח בא על ידי יסורין שמקבלים באהבה ואין מהרהרים אחר הנהגתו ית"ש, ולכך מוצאים חן כל כך בעיני השי"ת שקרא אותן יפה פרי תואר. וזאת העצה אחרונה בגמ' (מכות כד.) 'בא חבוקק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה', ובכל מה שהחושך מתגבר יותר, יש שבח לקבל באהבה ולבל להרהר כלל", עכ"ל.

« על ידי מה, מאיר נשמתו של יהודי?? »

ולפי דברי המדרש הנ"ל מסבירים בספרי הדרוש (מובא בספרו של הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל, דרכי מוסר), את דברי הגמ' (חולין מו:) שא"י שם בזה"ל: "ההוא פולמוסא (-חבורה של ליסטים) דאתא לפומבדיתא, ערקו (-ברחו) רבה ורב יוסף, פגע בהו רבי זירא. אמר להו, ערוקאי, כזית שאמרו במקום המרה ובמקום חיותא", עכ"ל הגמ'.

הגמ' שם בפרק אלו טרפות עוסקת בכבוד של בהמה, שהתאכל כתוצאה ממחלה וכדו', ההלכה היא, שאם נשתייר ממנו כזית (שיעור ניפחו של זית), אזי הבהמה כשרה באכילה, מעט הכבוד הזה, הכזית שנותר, מציל את הבהמה מלהיחשב טריפה (שכן במצב כזה, שנותר חלק מהכבד, אפילו אם רובו נאכל, הכבד יכול להתאושש, והבהמה ממשיכה לחיות), כך עולה, שאם אחרי השחיטה גילו שנותר כזית מן הכבד, הבהמה כשרה.

בא רבי זירא והוסיף, שכל זאת בתנאי, שאותו חלק הכזית כבד שנותר, נמצא בצד הסמוך ל'מרה' (-איבר הסמוך לכבד), זהו שאומרת הגמ' שם 'כזית (-כבד) שאמרנו (-שמתיר את הבהמה, דוקא שהוא נותר) במקום מרה (-בצד המרה)'.
ולכאורה צ"ב, מה בער לר' זירא דוקא עכשיו בזמן לחץ כ"כ לומר להם דין בהלכות טריפות, במקום להגיד להם כמה מילות חיזוק על מצבם וכדי לעודד רוחם.

אלא הביאור בזה הוא, שרבי זירא הבין שמצבם הגרוע של יהודי פומפדיתא כעת הוא בבחינת 'מרה', מקומם הוא מקום מרה, כי מר להם מן הצרות, עקב כך, הם עלולים ליפול למצב של יאוש, המרה שחורה, ואולי אף עלולים להגיע לידי שמד רוחני, חלילה.

לכן התכוון רב זירא אך לעודדם באמרו להם 'כזית שאמרו במקום מרה', כלומר, בזמן שמר להם לישראל זהו החיות שלהם, כי על ידי הייסורים הם מתחילים להאיר, כאותו הזית שאחרי שחובטין בו הוא נותן שמנו.

וכן מצינו מהגה"ק החתם סופר ז"ע, לפרש את הפסוק ואתה תצוה וגו' ע"ד המוסר, בזה"ל: "דרבו המתקשים ומתנסים במסכת יסורים, קושי והסתרה, כל חד וחד בדיליה, ובמר ליבם שואלים מה נשתנה, מדוע באתה אלי הרעה הגדולה הזאת."

"אמנם באמת, כל אותם ייסורים לא נועדו אלא לזכך את האדם בעולם הזה בכדי שיקבל כל שכרו בעולם הבא, והקב"ה מצפין ומצרף להם את הטוב הראוי להם בעוה"ז עבור הקרן שיהיה קיים להם לעוה"ב."

"וראיה לדבר, ממה רבינו ע"ה אדון כל הנביאים, כי מי לנו גדול ממנו, ועם כל זאת היה מעונה ומדוכא ביסורין שונים כל ימיו. דמיום היוולדו עד בואו אל פרעה (לאחר שמונים שנה) נתנסה ביסורים שונים ומשונים. לא עברו ג' חדשים מלידתו וכבר הושלך היאורה, משם נלקח אחר כבוד (ל"ע) להתגדל על ברכי פרעה הרשע, לאח"כ הוצרך לברוח ולעזוב את בית אביו ואחיו בני ישראל למדין, וגם שם לא ישב בכבודו של עולם, כמו שנאמר כִּי אָמַר גֵר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם (שמות ב, כב), וגם כשכבר נתמנה להיות מנהיגן של ישראל אמר עוד מֵעַט וּסְקַלְנִי (שם יז, ד), וכן מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרְךָ (להלן לב, לב), ונתקיים בו, שאכן לא נזכר שמו בפרשתן, וכדומה תלאות רבות."

"אבל כל זה הלא היה לטובתו, כי מכל אלו נבנה להיות משה רבינו אב לנביאים, וזכה מה שלא זכה ילוד אשה מעולם, להיות כמה פעמים מ' יום בשמים ולקבל התורה מפי הגבורה. וזה מוסר השכל לשאר בני אדם, שלא יבעטו ביסורין וידעו כי זה הוא צורך השלימות, לטוב להם בעתיד", עכ"ל.

ברם, זו היא גדולתם של ישראל, שאפילו אם חלילה באים עליהם יסורים אינם מבעטין בהן, אלא אדרבה נכנעים לפני קונם ומתפללין, כאמור, וזו היא כוננת ז"ל (תגיגה ט:): "אל אליהו לבר הי הי אל לר' אלעזר מאי דכתיב הנה צרפתיך ולא בכסף בחרתיך בכור עני (ישעיהו מח, י), מלמד שחזר הקב"ה על כל מדות טובות ליתן לישראל ולא מצא אלא עניות. אמר שמואל ואיתימא רב יוסף, היינו דאמרי אינשי, יאה עניותא ליהודאי (עני שהש"ר פ"א, שגרסו: לברתא דיעקב) כי ברזא סומקא לסוסיא חיורא (טוב ליהודים עניות כמו רצועה אדומה לסוס לבן).

ותמוה מאד, מה המעלה כל כך בזה שלא מצא אלא עניות, וכי יש מקום לשמוח על כך שישאלהם הם עניים.

תמיהה זו מתבארת יפה בזוהר הק' (ח"ג רעג): שכ' שם בזה"ל "ובגנייה אוקמוה רבנן (-משום כך הסיקו חז"ל הק'), דבקש קודשא בריך הוא מדה יפה לישראל (-הקב"ה חיפש מדה טובה לישראל), ולא אשכח כמדה דדלות (-ולא אשכח אחת טובה יותר מעניות). ואקשו עליה (-הקשו על זה), בגין דאוקמוה קדמאי, כחושבן מיני מיתות דאינון כחושבן תוצאות (ע"י ברכות ה), וחסרון כ"ס קשה מכולן (-הקדמונים אמרו שיש מיני מיתות במספר המלה 'תוצאות', ועניות היא הקשה מכולן), ואיך אמרין אינון, דלא אשכח לישראל מדה יפה כעניותא (-אז איך אמרו שלא מצא לישראל מדה יותר טובה משל עניות)."

"אלא, בגין דכל עמא ולישנא והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה (ישעיהו ח, כא) (-כלומר, כל האומות האחרות, כאשר יסבלו הם כועסים ומקללים את הקב"ה), אבל ישראל, אינון קיימא דקודשא בריך הוא בהאי מדה, ולא אכחישין ביה (-משא"כ כלל ישראל, הם נאמנים עם הקב"ה ולא בוגדים בו מחמת היסורים). ובגין דא, במדה דא יתפרקון (-ובגלל זה, הם יצאו לחרות מהגלות). הךא הוא דכתיב, (שמואל ב כב) ואת עם עני תושיע. ועני לישנא דענוי (-המלה 'עני' הוא מלשון 'עניו'), דאפילו אית ליה לבר נש עותרא, ואיהו במרעין ובמכתשין, עני אתקרי (-שאפי"ש לו לאדם עושר, אבל יש לו יסורים וצרות, הוא נקרא עני), או דדחקין ליה בגיניה, וצערין ליה כל יומא (-או שלוחצים אותו בגלל העושר, ומצערים אותו כל היום). כל שכן מאן דאיהו רש מגייה, ואיהו הולך מאתר לאתר (-וכ"ש מי שאין לו כלל כסף, ומתגלגל ממקום למקום), עכ"ל הזהר הק'.

נמצא שזו מעלה היא לישראל שאם כי צר להם בעניות ממש, או בבחינה זו של צער בדוגמה אחרת, הרי אינם מבעטים ביסורים. וזו היא כוננת חז"ל הק', שהעניות נאה לישראל כברזא סומקא, רומז לדין שהוא אדום, לסוסיא חיורא רמז לחסד שהוא לבן, היינו שהדין אצלם הוא רק בחיצוניות, ואילו בפנימיות לבם הם

מקבלים אותו באהבה, כאילו היה ממש חסד ולפיכך הם ראויים להושע במדה זו. וכמ"ש (שוחר טוב וילנא פ"ח) עה"כ "כי אתה עם עני תושיע (תהלים יח, כח) אלו ישראל, ועיניכם רמות תשפיל (שם) אלו ישמעאל ועשו".

והנה הפליגו חז"ל בהרבה מקומות בגודל השכר לזוכים למדה של קבלת יסורים באהבה, ואמרו (ברכות ה) "אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא, כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורין, שנא' וה' חפץ דכאו החלי (ישעיהו נג, י). יכול אפילו לא קבלם מאהבה, ת"ל שם אם תשים אשם נפשו (שם), מה אשם לדעת, אף יסורין לדעת. ואם קבלם מה שכרו, שם יראה זרע יאריך ימים (שם), ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו, שנא' שם וחפץ ה' בידו יצלח (שם). ובמסכת שבת (פח:) איתא, שעושים מאהבה ושמחים ביסורים, עליהם הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגבירתו (שופטים ה, לא).

ואיתא בתנא דבי אליהו (רבא ספ"ג), "כל המודה ביסורים ושמוח בהם, נותנים לו חיים בעוה"ז ובעולם שאין לו סוף, שנא' ודרך חיים תוכחות מוסר (משלי ו, ג). עוד שם, ואם עושה עצמו חסיד לסבול את הכל, מוסרין לו מלאך שמתנהג עמו בדרך חסידים וסובל את הכל, שנא' אני ה' חקר לב בחן כליות ולתת לאיש כדרך כפרי מעלליו (ירמיהו יז, י). ועל ידי דוד נאמר עם חסיד תתחסד עם גבר תמים תתמם (תהלים יח, כו).

עוד איתא בילקוט שמעוני (יתרו רע"ו) "אם אתן מקבלים עונשים בשמחה, הרי אתם מקבלים שכר, ואם לאו הרי אתן מקבלים פורענות", עכ"ל.

ומלבד כל הנ"ל, הנה האדם כשמתגבר לקבל היסורים בשמחה, הרי הוא מיקל על עצמו ומטיב עניונו, כמ"ש רוח איש יכלכל מחלהו ורוח נכאה מי ישאנה (משלי יח, יד) רוח איש - ופי' רש"י "רוח גבר שהוא איש גבור ואינו נותן דאגה בלבו, ומקבל כל הבא עליו בשמחה ובחבה, יכלכל מחלהו, אין כוחו סר מעליו".

ולפי"ז אפשר להבין מה שמובא בספרים, שהברכה בברכת השחר 'שעשה לי כל צרכי' כולל הודאה על היסורים, כמאמרם (תענית ח) "אמר רבי יהושע בן לוי, כל השמח ביסורין שבאין עליו, מביא ישועה לעולם".

« באיזה תנאים כתב הרמב"ם את חיבורו על המשניות? »

מי מאתנו לא מכיר את פירוש המשניות להרמב"ם. אולם לא כולם יודעים, שהשם המקור של פירוש זה היה **ספר המאור**. מהיכן נברא המאור הזה.

בכדי לדעת את התשובה על שאלה זו, עלינו לפתוח את פירושו לסדר טהרות, ולהגיע עד לחתימת חיבורו, שם הוא מסיים את דבריו (כפי שהם מובאים בפירושו לסדר טהרות, שנדפס יחד עם הש"ס) בכמה שורות, וז"ל:

"ומי שימצא בו טעות או נתבאר לו בפ' הלכה מן ההלכות פירוש טוב מאשר פירשתי, יעורר ושכר טוב, וכ"ש בהעסקות מחשבתן בכל עת באנחות הזמן ובמה שגזר האלקים עלינו מן הלכות והנדוד בארצות מקצה השמים ועד רצה השמים, ואולם שכר זה כבר בא גלות מכפרת עון יודע יתברך כי מהן הלכות תליתי פירושם במסעות הדרך ומהם ענינים כתבתים ואני עליתי בספינות בים המלח וכו", עכ"ל.

לא יאומן כי יסופר, הפירוש הזה על המשניות **ספר המאור**, שזורק אורו מאירים לפנינו את עמקי המשנה, נכתב על ידי רבינו הרמב"ם כשהוא, יותר נכון לומר, כשגופו, שרוי היה בתכלית החושך, באנחות הזמן, תוך כדי מנוסתו מארץ זו אל ארץ אחרת, בעת נדודיו מקצה השמים עד קצה השמים על ספינות הרעועות של ימי הביניים, שלא אחת גם היו במצב כזה, התאזר רבינו

הרמב"ם במתינות ובשלמות נפש על אנושית וכתב את חיבורו. **גם** בסערות הזמן הנזכרות פילסה לה ספינתו הרוחנית של רבינו הרמב"ם את דרכה בשביליו של ים מסוג אחר, ים גדול ורחב ידיים המתרחב לעינינו החל מאימתי קורין את שמע ועד לה' יברך את עמו בשלום, שבסוף מסכת עוקצין.

ואכן בכלל לא ייפלא שרבינו הרמב"ם מביא ביד חזקה שלו (פ"ג מהל תלמוד תורה הי"ב), את דברי חז"ל במדרש אף חכמתי עמדה לי תורה שלמדתי באף, היא עמדה לי, כי היתה המציאות הזאת חקוקה היטב בלבו ובעצמותיו.

כל האמור עד הנה מתומצת בצורה חדה וברורה בדברי חז"ל בגמרא הנזכרים לעיל, למה נמשלו ישראל לזית, לומר לך, מה זית אינו מוציא שמנו אלא ידי כתיחה, אף ישראל אין חוזרים למוטב אלא על ידי יסורין.

"...לא יאומן כי יסופר, הפירוש הזה על המשניות ספר המאור, שזורק אורו מאירים לפנינו את עמקי המשנה, נכתב על ידי רבינו הרמב"ם כשהוא, יותר נכון לומר, כשגופו, שרוי היה בתכלית החושך, באנחות הזמן, תוך כדי מנוסתו מארץ זו אל ארץ אחרת..."